

ŞEHİR SOHBETLERİ

-evvel-

Eskiler kahvesi, yenilerin kafesinde otururken yüksek sesli dünya işleri konuşmaları sıkarda sıkar yudumlanan çayın farkına varılmaz bile.

Ahmet NARİNOĞLU

Şehir sohbetlerini severim. Şehirle sohbet etmek, şehir üzerine sohbet etmek şehirli biriyle sohbet etmek, şehrin yaşanmışlıklarına dair sohbet etmek insana haz verir. Şehrin cazibesi yansır, koyulaşır birden sohbet.

Bir şehirli ile tanışmayı severim. Nerelesin diye başlayan “içinden mi” diye süren sualler. Semt, mahalle, cadde, sokak, park, köşe başları yapılar, işyerleri derken sohbete dökülür sözler. Bir sıcaklık sarar. Şehrin sıcaklığı tanışıklığın sıcaklığına döner kaynaşır insan. Ya şehirle sohbet etmek. Şehri bir insan gibi karşıma alıp sohbet etmeyi severim. O kolunuza girer, elinizden tutar gezdirir bir bir. Konuk eder en mahrem yerlerine kadar. Bir camii avlusunda mermerden oyulmuş şadırvanın göz alan yapısı, su sesleriyle kulağınızı doldururken koyulaşır gider Bir parkta eski bir banka oturmuş dün neydi, bu gün ne oldu diye başlayan ahlı vahlı anlatmalar duyarsınız. Şehrin örselenmiş, yapılaşmış meydanına üzüldürken, kalanlara şükredercesine dinlersiniz Eski mahalle sokakları, avlulu evler, sokağa açılan kapılar hayallerken tepemize çökercesine katlı beton yapıların ağır gölgeleri altında hissedersiniz, yürürsünüz, adımlarsınız.

Tepeyi veya eskiden kalan kaleye çıkıp nere nere diye merakla şehre göz gezdirirken manzara, dünü bugünü önünüze sererde korku ile gurur arasında gider getirir. Kaldırımlar. Kalabalıklaşmış caddelerde işgal altındaki kaldırımlarda omuz omuza sürterek yürürken selamsızlık, kaybolan tebessümler, yüzlere vuran dalgınlıklar özleminizin tadını kaçırır. Eskiler kahvesi, yenilerin kafesinde otururken yüksek sesli dünya işleri konuşmaları sıkarda sıkar yudumlanan çayın farkına varılmaz bile.

Şehir sohbet eder sizinle
 Bırakın. Şehir sohbet etsin sizinle
 Şehir üzerine ne yapabiliriz?
 Şehir sohbetleri yapabiliriz
 Şehir ile konuşabiliriz
 Şehir felsefesi yapabiliriz
 Şehir şiirleri yazabiliriz
 Şehir şarkıları türküleri dinleyebiliriz
 Şehir resimleri çizebiliriz
 Şehri okuyabiliriz
 Şehri gezebiliriz

İşte ben şehir sohbetlerini seçiyorum. Aslında sohbet yaparken sayılanları tümünden yapıyoruz demektir. Anadolu da sohbet harmana benzer

derler. Yani bereketli oluşuna işaret eder. İzin verin şehir sohbetleri yapalım sizinle

ŞEHİR VE HAYAT

Şehir ve hayat dendiğinde sadece insan akla gelmemeli. Şehirde başka canlılar, başka hayatlar var. Ama burada kastedilen şehirlerin insan yaşamına uygunlukları olmalıdır. Soru şu. İnsan şehirde sağlıklı yaşayabiliyor mu? Bu bizi şehirlerin sağlıklı olup olmadıklarına götürür. Peki, şehirlerin sağlıklı oluşlarını nasıl anlarız. Basit. Birkaç göstergeye bakarak anlarız. Hem de atalarımızın yolundan giderek. Öyleyse atalarımızın ölçüleri nelerdi? Ona da bakalım. Ters lale. Camilerde taşlara kazılmış ters laleler görürüz. Doğa bilimcilerine göre ters laleler doğal hayatın var olduğu yerlerde yaşamış. Daha sonra atalarımız laleleri çoğaltarak, parklarda yetiştirerek şehir ve doğayı evlendirirler. Zira yaban lale doğanın en el değmemiş yerlerinde yaşar. Osmanlı zamanında has bahçe lalelerinin torosların en el değmemiş doğasından soğanlar toplanarak yetiştirildiğine dair tarih vesikaları var. Ters lale lale temiz havamızı temsil eder. Salyangoz. Salyangoz sümüklü böcekte derler. Salyangoz deyip geçmeyin. Doğanın en temiz yaratıkları. En temiz çayır, çimen ve bitkiler üzerinde yaşarlar. Ecnebi memleketler onu çok severler. Ticareti yapılır. Eğer salyangoz parklarda şehirlerde yaşıyorsa doğal ortam var diyebiliriz. Kuşlar. Kuşlar ürkektir. Merhamet ister. Tutulduğunda örselemeye gelmez. Kuşlar güven dolu bir dünyada cıvı cıvı yaşarlar. Onun için meskenleri doğal yerler ormanlardır. Şehirlerde de parklarda, yeşil alanlarda, çatılarda yaşıyorlar balkona pencere önlerine konuyorlarsa o şehirde güven yaşıyor, yaşatılıyor deriz. Hele kumrular. Çatılar da pencere önlerinde. Sabahleyin çocukların kumru sesleriyle uyanışı. Buna en güzel misal güvercinler. Atalarımız cami avlularında, meydanlarda güvercin beslediler. Ahşaptan yuva yapıp ağaç dallarına astılar. Bu gelenek eski şehirlerimizde hala yaşıyor. Milletimiz insana en yakın ve sıcak bulunduğu için güvercinlere kutsallık atfederler, etini yemezler. Kuşlar şehrin özgürlüğünü anlatır.

Kedi- köpekler. Şimdi kentlerin her yerinde kedi, köpekler var. Ama merhamete muhtaç olarak yaşıyorlar. İtilmiş, kakılmış, ötelenmiş, örselenmiş terk edilmiş vaziyetlerde. Azımız korumada, çoğumuz şikayetlenme de. Kedi, köpekler toplumun yani şehirlerin merhamet

yanıdır. Ne onu sahihsiz bırakmalı, nede insan yerine koyup aşırıya gitmemeli. Böylesi canlılar bizden merhamet beklerler. Karşılık verdikçe de insanileşiriz. Şehirlerimiz insanileşir.

Anıt ağaçlar. Anıt ağaçlar kadim şehrin mühürleridir. Dili var, halince konuşur. Bir anıt ağacın gölgesinde hangi devirlerde hangi insanlar oturdular, eyleştiler, dertleştiler. Kaygıları neydi, davaları neydi? Anıt ağaçların dili tarihin fısıltıları. Şimdi şehirlerin çoğunda yok. Olanlarda küskün. Yetim gibi bir köşede, orada boğulmuş kalmış. Oysa anıt ağaçlar kollarıyla, dallarıyla kucaklar, güneşe peşrev çeker gibi ortada, yağmuru çeker, rüzgan kollarında kucaklar. Karlarda beyaza bürünür, yağmurda ıslanır, fırtınada sallanırlardı. İnsanlar ve onlar şehirde hayatı capcanlı yaşarlardı.

Ormanlar. Doğal hayatı kucaklayan ormanlar. Batıda şehirlerin ortasında doğal hayatı temsil eden doğal alanlar veya ormanlar var. Buraya insan sokulmaz. Şehre soluk verir. Bizde zaten vardı. Şehir ormanlar ile içiceydi. Ormanlık/doğallık alanın yaşaması şehrin doğal kalmasıydı. Fatihte bunun için "Ormanlanımdan bir dal kesenin kolunu keserim" derken şehrin kaygısını taşıyor muydu?

Şimdilerde orman/doğal yerleri bırakın boş veya açık alanlarda kalmıyor. Parklar ha bire küçülüyor. Olanlarda yapılaşıyor. Toprak kokusu, doğa kokusu şehirlerden çoktan çekildi. Yerini beton kokuları aldı. Sahiller. Sahiller; denizin, gölün, göletin kıyıya özgürce vurduğu, yalpaladığı kıyılara denir. Sahi, sahili gören var mı? Varsa nerde? Sahiller, kentleşme adına, kıyı düzenlemeleri adına, denizden yer kapma adına taşlarla doluyor beton duvarlar ile çevriliyor. Sahiller küskün. Kıyılar doğalsa deniz özgürdür. Özgür deniz, fitratını yaşayan denizdir. Temiz, temizlenen, temizleyen deniz'dir. Doğal kıyılar kalmadı ki deniz özgür ve de temiz kalsın. Kıyılar hapsoldükçe, deniz temizlenemiyor, habire kirleniyor. Deniz ve kent birleşik kap gibidir. İkisi birden doğallıktan mahrum kalıyor. Siz daha başka canlılar bulur, onlar üzerinden şehir hayatını tartabilirsiniz. Burada vermek istediğimiz; tek başına sade insanların yaşadığı bir şehir beton şehir olur. Donuk, soluk, soğuk, cansız ve ruhsuz.

Betonu aşırı sevişimiz, ondan başkasına hayat hakkı tanımıyoruz onu yığıllara dönüştürmemiz şehirde hayata bir veda sayılır mı?